

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18.02.1994, sp. zn. 2 To 37/93, ECLI:CZ:VSPH:1994:2.TO.37.1993.1

Číslo: 46/1994

Právní věta: I. Jestliže se jeden ze znalců psychiatrů, kteří zpracovali posudek o duševním stavu obviněného v době činu, podstatně odchýlí při svém výsledku v hlavním líčení od závěrů společně písemně vypracovaného posudku, je nutno k jeho novým závěrům vyslechnout i druhého znalce (108 odst. 2 tr. ř.).

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 18.02.1994

Spisová značka: 2 To 37/93

Číslo rozhodnutí: 46

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dokazování, Posudek znalecký

Předpisy: 141/1961 Sb. § 108 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 46/I

I. Jestliže se jeden ze znalců psychiatrů, kteří zpracovali posudek o duševním stavu obviněného v době činu, podstatně odchýlí při svém výsledku v hlavním líčení od závěrů společně písemně vypracovaného posudku, je nutno k jeho novým závěrům vyslechnout i druhého znalce (§ 108 odst. 2 tr. ř.).

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 2. 1994 sp. zn. [2 To 37/93](#))

K odvolání obžalovaného Vrchní soud v Praze zrušil rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích z 30. 9. 1993 sp. zn. 1 T 23 / 93 a věc vrátil tomuto soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem byl obžalovaný J. S. uznán vinným trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. a odsouzen podle § 219 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody na dvanáct let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do druhé nápravně výchovné skupiny a podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. k trestu propadnutí věci, a to vojenského nože s čepelí o délce 16,5 cm.

Podle zjištění Krajského soudu se obžalovaný dopustil trestného činu tím, že 12. 4. 1993 na dvoře Zemědělského obchodního družstva v Letech, okr. Písek, v podnapilém stavu po předchozí hádce zasáhl kolem 22.00 hod. šesti bodnořeznými ranami do horní poloviny těla svého syna P. S., který v důsledku zakrvácení do dutiny hrudní a břišní na místě zemřel.

Proti rozsudku podal v zákonné lhůtě odvolání obžalovaný J. S., který napadl výrok o vině i výrok o trestu. Proti výroku o vině namítl, že jeho jednání mělo být správně posouzeno jako trestný čin opilství podle § 201a tr. zák. V návaznosti na to označil uložený trest za nepřiměřeně přísný. Avšak i pro případ, že by právní posouzení věci krajským soudem bylo správné, namítl, že uložený trest je neúměrně přísný a že nevystihuje dostatečně povahu, význam i celkový rozsah polehčujících okolností, které podle jeho názoru odůvodňovaly uložení trestu za použití ustanovení § 40 odst. 1 tr. zák. pod spodní hranici sazby. Obžalovaný v závěru odvolání navrhl, aby Vrchní soud zrušil napadený rozsudek, aby ho uznal vinným trestným činem opilství podle § 201a tr. zák. a aby mu uložil přiměřeně mírnější trest, popřípadě aby zrušil napadený rozsudek jen ve výroku o trestu a uložil mírnější trest za použití ustanovení § 40 odst. 1 tr. zák.

Vrchní soud přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti nimž mohl obžalovaný podat odvolání, i správnost postupu řízení, které předcházelo rozsudku, a přihlížaje přitom i k vadám, které nebyly odvoláním vytýkány, dospěl k následujícím závěrům.

Skutková zjištění krajského soudu jsou správná, pokud jde o objektivní průběh posuzovaného činu. V tomto ohledu je ve shodě s provedenými důkazy zjištění, že obžalovaný J. S. v kritickou dobu na dvoře družstva v obci Lety, okr. Písek, kde byl zaměstnán, usmrtil svého syna P. S. šesti bodnořeznými ranami zasazenými vojenským nožem.

Krajský soud se však náležitě nevypořádal s okolností, že obžalovaný se činu dopustil ve stavu, kdy byl pod vlivem alkoholu. Vliv požitého alkoholu na přičetnost obžalovaného neobjasnili krajský soud natolik spolehlivě, aby na tomto podkladě bylo možno učinit přesvědčivý závěr, zda obžalovaný spáchal trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., anebo trestný čin opilství podle § 201a tr. zák.

Ve vztahu k otázce, jaký vliv na přičetnost obžalovaného měl požitý alkohol, měl z provedených důkazů základní význam znalecký posudek znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie. Písemně podaný posudek znalců vyzněl v závěr, že vlivem požitého alkoholu byly rozpoznávací schopnosti obžalovaného v době činu sníženy středně těžce a ovládací schopnosti podstatně, a to až k hranici jejich vymizení. Tomuto závěru předcházelo konstatování znalců, že u obžalovaného šlo v době činu o střední až těžkou opilost. V této části znaleckého posudku ovšem znalci neuvedli, z jakých hodnot vyjadřujících přítomnost alkoholu v krvi obžalovaného vycházeli. V úvodní části posudku označené jako „Výpis ze spisu“ znalci zaznamenali dvě varianty výpočtu hladiny alkoholu v krvi obžalovaného, přičemž první varianta vyjadřovala 3,31 až 4,43 promile a druhá varianta vyjadřovala 2,78 až 3,90 promile. Pokud znalci vycházeli z těchto hodnot, vyvstávají pochybnosti o jejich závěru, že šlo o střední až těžkou opilost. V nauce je totiž množství nad 2 promile označováno vždy za těžký stupeň opilosti (viz např. Jaroslav Tesař – Soudní lékařství, Avicenum, Zdravotní nakladatelství, Praha 1985, str. 132). Někdy je za těžký stupeň opilosti dokonce označováno již množství nad 1,8 promile (viz např. Miroslav Dufek – Soudní psychiatrie, Orbis, Praha 1976, str. 166). Pochybnost o závěrech znaleckého posudku spočívá v tom, že pokud znalci uvažovali o opilosti obžalovaného na rozhraní středního až těžkého stupně a spojovali s tím závěr o podstatném snížení ovládacích schopností obžalovaného až k hranici jejich vymizení, nastupuje otázka, zda pro případ, že by stupeň opilosti obžalovaného hodnotili jednoznačně jako těžký, by se to neprojevovalo i v závěru o míře snížení ovládacích schopností obžalovaného v tom směru, že již byly zcela vymizelé.

Tyto pochybnosti ve skutečnosti ještě prohloubilo vyjádření jednoho ze znalců, a to MUDr. V. T. v hlavním líčení. Tento znalec jako jeden ze zpracovatelů znaleckého posudku o duševním stavu

obžalovaného označil stupeň opilosti obžalovaného dokonce za lehký či střední. Tím se podstatně odchýlil od závěrů písemného posudku.

V této spojitosti je nutno krajskému soudu jako podstatnou vadu řízení vytknout to, že v hlavním líčení provedl důkaz výsledkem jen jednoho znalce, ačkoli písemný posudek jinak byl podán dvěma znalci psychiatrie (nehledě na účast psychologa). Podle § 116 odst. 1 tr. ř., je-li třeba vyšetřit duševní stav obviněného, přiberou se k tomu vždy dva znalci z oboru psychiatrie. Výslech znalce upravuje ustanovení § 108 tr. ř. Podle § 108 odst. 2 tr. ř., bylo-li přibráno více znalců, kteří dospěli po vzájemné poradě k souhlasným závěrům, podá za všechny posudek ten z nich, jehož sami k tomu určili, a různí-li se závěry znalců, je třeba vyslechnout každého zvlášť. Podle protokolu o hlavním líčení znalec MUDr. V. T. „vedl shodně jako na č. 1. 84 – 88 s tím, že k podání tohoto znaleckého posudku je zmocněn MUDr. J. K. „. Z této protokolace vyplývá, že znalec MUDr. V. T. při výslechu v hlavním líčení uvedl stejné závěry jako v písemném posudku a že takto v hlavním líčení vypovídal po dohodě s MUDr. J. K. jako druhým psychiatrem, který se na znaleckém posudku podílel. To znamená, že znalec MUDr. V. T. v podstatě stvrdil písemný posudek mimo jiné i v tom, že u obžalovaného šlo v době činu o střední až těžkou opilost. V další části svého výslechu v hlavním líčení však na dotaz obhájkyne obžalovaného výslovně uvedl, že šlo o lehký či střední stupeň opilosti. Tím se ovšem ocitl v rozporu nejen s předcházející částí své výpovědi v hlavním líčení, ale i se závěry písemně podaného znaleckého posudku. Tato změna ve výpovědi znalce se týkala okolnosti, která má podstatný význam pro závěr o příčetnosti obžalovaného v souvislosti s vlivem pozitivního alkoholu. Uvedený závěr znalce zároveň vyvolával nutnost vyslechnout v hlavním líčení i druhého psychiatra, který byl zpracovatelem znaleckého posudku, tj. MUDr. J. K. Pokud to krajský soud neučinil, porušil ustanovení § 108 odst. 2 tr. ř. (v části textu za středníkem).

K tomu, že znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, je v otázce vlivu alkoholu na příčetnost obžalovaného nejasný a rozporný a že pochybnosti o jeho závěrech byly ještě zesíleny výpovědí jednoho ze znalců v hlavním líčení, je třeba dodat, že krajský soud ponechal bez náležitého objasnění i otázku, jaká byla objektivně hladina alkoholu v krvi obžalovaného v době činu. Přitom šlo o prvořadou otázku, na jejímž vyřešení byly závislé i úvahy závěry znalců psychiatrů o tom, v jaké míře byla dotčena příčetnost obžalovaného. Zároveň je ale nutno připomenout, že zjištění hladiny alkoholu v krvi obžalovaného není předmětem zkoumání znalců psychiatrů a že jde o otázku, která spadá do odbornosti soudního lékařství. Krajský soud v tomto ohledu žádné zjištění neučinil a důkazy, které se naznačené otázky týkaly a mezi kterými byly významné odchylky, nijak nehodnotil. V napadeném rozsudku tak chybí údaj, jaké množství alkoholu v krvi obžalovaného v době činu považoval krajský soud za zjištěné. Toto zjištění bylo významné potud, že teprve od něho se mohly odvíjet úvahy a závěry znalců psychiatrů ohledně vlivu pozitivního alkoholu na příčetnost obžalovaného.

Krajský soud si zřejmě byl vědom určité nejistoty, která charakterizuje důkazy směřující k osvětlení otázky množství alkoholu v krvi obžalovaného, a proto řešil problematiku příčetnosti obžalovaného též se zřetelem k takovým důkazům, jakými byly výpovědi svědků o chování obžalovaného v době před činem a v době počinu. Nepříčetnost obžalovaného pak krajský soud vyloučil s ohledem na to, že v chování obžalovaného, jak se jevílo z výpovědí svědků, v podstatě neshledal nic nepřiměřeně nápadného. Krajský soud odkázal též na to, že obžalovaný si na událost vzpomínal.

Význam těchto důkazů sice nelze zcela pominout, avšak otázka příčetnosti obžalovaného musí být vyřešena především na podkladě znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, přičemž znalecký posudek musí být jasný, přesvědčivý a přezkoumatelný v tom, z jakých skutkových předpokladů či okolností vycházel. Ostatní důkazy i přes jejich význam nelze jednostranně přeceňovat. Např. pokud krajský soud svůj závěr o nedostatku nepříčetnosti obžalovaného opíral o výpověď svědkyně M. K., pracovnice restaurace, kam se obžalovaný krátce po činu dostavil, je třeba uvést, že ji nehodnotil důsledně v souladu s jejím obsahem. Z výpovědi svědkyně lze usuzovat, že

považovala obžalovaného za opilého, protože mu řekla: „ty jsi nalitej jako pes“. Bez významu není ani to, že obžalovaného popsala, pokud jde o požívání alkoholu, tak, že „z opice nevyšel“. Svědkyně sice uvedla, že obžalovaný se choval normálně, avšak dodala, že když jí obžalovaný ukazoval nůž, jímž pobodal poškozeného, snažila se „stát kousek od něho, aby ji nožem náhodou něco neudělal“. Z toho se naznačují určité obavy svědkyně z chování obžalovaného. Svědkyně také popsala, jak se jí obžalovaný zmínil o tom, že poškozeného pobodal a nožem jí naznačil, jak to udělal, přičemž se na adresu svého usmrčeného syna v době po činu vyjádřil jako o syčákovi. Z toho lze usuzovat, že obžalovaný pociťoval ve vztahu k poškozenému zlost. Z výpovědi svědkyně M. K. tedy ve skutečnosti vyplývají i takové okolnosti, s nimiž by mohl být slučitelný případný závěr o vymizelé ovládací schopnosti při jednání obžalovaného vůči poškozenému v době činu pod vlivem alkoholu. Celkově lze důkazy, které spočívaly ve výpovědích svědků o chování obžalovaného před činem a po činu, hodnotit i tak, že pokud prokazují poměrně zachovanou orientovanost obžalovaného, svědčí to jen o nepodstatném ovlivnění rozpoznávací schopnosti, aniž by z toho bylo možno činit závěry ohledně ovládací schopnosti.

Vrchní soud tedy shledal, že při objasňování příčetnosti obžalovaného v souvislosti s vlivem požitého alkoholu se krajský soud dopustil závažného procesního pochybení při provádění důkazů znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, že otázku příčetnosti či nepřičetnosti obžalovaného spolehlivě neobjasnil a že bezpečné závěry v tomto ohledu předpokládají doplnění důkazů a skutkových zjištění zejména v tom, jaké množství alkoholu v krvi měl obžalovaný v době činu (teprve na toto zjištění mohou navazovat úvahy a závěry znalců psychiatrů ohledně příčetnosti).

Proto Vrchní soud z podnětu odvolání obžalovaného zrušil napadený rozsudek ve výroku o vině a v důsledku toho i ve výroku o trestu a zrušil tedy napadený rozsudek v celém rozsahu.

V dalším Vrchní soud vrátil věc krajskému soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Při novém projednání věci krajský soud odstraní vady a neúplnosti vytknuté tímto usnesením Vrchního soudu a poté znovu rozhodne o vině. I když je po zrušení napadeného rozsudku předčasné vyjadřovat se k otázce trestu, pokládá Vrchní soud za nutné upozornit, že pokud by krajský soud znovu uvažoval o uložení trestu propadnutí věci, je jednou z podmínek pro vyslovení takového trestu zjištění, že věc, o kterou jde, náleží pachateli (§ 55 odst. 2 tr. zák.). V napadeném rozsudku krajský soud žádné zjištění o tom, komu věc, jejíž propadnutí vyslovil, náleží, neuvedl.